

58 עוד ברייתא בענין הזחירות מאיסור הוצאה בשבת: **תניא, הניניא**
 59 **אומר, חייב אדם למשמש כנגדו בערב שבת עם השכה** – סמוך
 60 לחשיכה, שלא יהא כרוך בבגד שום דבר, כדי שלא יבוא להוציא
 61 בשבת. **אמר רב יוסף, הלכתא רבתי לשבת** – יש בהלכה זו דבר
 62 גדול, להפרישו מאיסור שבת.
 63 שנינו במשנה: **לא יפלה את בליו בו**.
 64 הגמרא מסתפקת על איזה זמן נאמר האיסור, ומה טעמו: **איבעיא**
 65 **להו – נסתפקו בני הישיבה, האם הדין שלא יפלה את בליו מכינים**
 66 **הוא אף ביום, והטעם שגורו בזה הוא שפא ירונו אותם, ושיטת רבי**
 67 **אליעזר היא, דתניא בברייתא, אמר רבי אליעזר, ההורג בינה**
 68 **בשבת חייב חטאת כאילו הורג גמול שהוא גדול מאד, ומה ששנינו**
 69 **במשנה ולא יקרא לאור הנר, הוא מחשש שפא יפה, כלומר שמה**
 70 **ששנינו במשנה 'לאור הנר' נאמר על הדין שלא יקרא בלבד. או**
 71 **דילמא – שמא נאמר, תרווייהו – ששני הדינים, גם לא יפלה כליו וגם**
 72 **לא יקרא, נאסרו מחשש שפא יפה את הנר לראות טוב יותר, ו'לאור**
 73 **הנר' נאמר על שניהם, ושניהם נאסרו רק לביל שבת, אך ביום שאין**
 74 **חשש זה, מותר.**
 75 הגמרא רוצה לפשוט את הספק מברייתא: **תא שמע, אין פולין כלים**
 76 **מכינים ואין קורין לאור הנר, ומשמע שלאור הנר' נאמר גם**
 77 **על 'אין פולין', ומבואר שדין זה נאמר במשנה על הלילה, וטעמו**
 78 **מחשש שמא יטה את הנר. ודוחה הגמרא: מי אלימא ממתניתין –**
 79 **וכי דיוק זה יותר חזק מדיוק המשנה שגם בה כתוב לבסוף לאור**
 80 **הנר, ומכל מקום מסופקים אנו שמא זה נאמר רק על הדין האמור**
 81 **בסיפא שלא יקרא, ולא על הדין האמור ברישא שלא יפלה, ואף כאן**
 82 **בברייתא יש לומר שלאור הנר' נאמר רק על הסיפא שאין קורין, אך**
 83 **הדין שאין פולין הוא אף ביום שמא יהרוג.**
 84 הגמרא פושטת את הספק מברייתא אחרת: **תא שמע, אין פולין**
 85 **לאור הנר, ואין קורין לאור הנר, אלו מן שמונה עשרה ההלכות**
 86 **שאמרו פעלית הנייה מן חוקיה מן גרון כשעלו חכמים לבקרו.**
 87 מוכיחה הגמרא: **שמע מינה מברייתא זו דתרווייהו – ששתי הלכות**
 88 **אלו, ואף האיסור לפלות בגדי, נאסרו בלילה לאור הנר מחשש**
 89 **שפא יפה. מסיקה הגמרא: שמע מינה – אכן יש ראייה לכך מן**
 90 **הברייתא.**
 91 הגמרא מבארת דבר נוסף האסור לעשות לאור הנר בשבת: **אמר רב**
 92 **יהודה אמר שמואל, אפילו להבחין – לבדוק ולהבדיל בין בגדו**
 93 **לבגדי אשתו אסור לאור הנר, מחשש שמא יטה, כיון שדרכם היתה**
 94 **שהיו בגדיהם דומים אלו לאלו. רבא מגביל איסור זה: אמר רבא, לא**
 95 **אמרן – לא אמרנו שאסור לעשות כן, אלא בבגדים דבני העיר**
 96 **מחוזא, שמפונקים הם ואינם עושים מלאכה, ומשום כך בגדיהם**
 97 **רחבים כשל בגדי הנשים, וצריך לעיין כדי להבחין בין בגדו לבגדי**
 98 **אשתו, אבל דבני חקליתא – של אנשי הכפרים, שעוסקים במלאכת**
 99 **השדה, מידע ידעי – ניכר ההבדל בין בגדי הגברים לבגדי הנשים,**
 100 **שבגדי הגברים צרים כדי שלא יפריעו להם במלאכתם, ובגדי הנשים**
 101 **רחבים, ואין צריך לעיין כדי להבחין בהבדל ביניהם, ולכן מותר**
 102 **לעשות זאת לאור הנר. עוד מוסיף רבא: והבגדים דבני מחוזא נמי**
 103 **לא אמרן – גם לא אמרנו שאסור אלא בבגדים דקנות, שצרים הם**
 104 **במקצת, וכיון שבגדי הנשים של בני מחוזא המעוננים רחבים הם**
 105 **קצת, הרי הם דומים אלו לאלו, ועל כן גזריהם שמא יטה את הנר כדי**
 106 **להבחין ביניהם טוב יותר, אבל בבגדים דילדות שרחבים מאד, אין**
 107 **בגדי הנשים דומים לבגדיהם ומידע ידעי – ניכר היטב ההבדל**
 108 **ביניהם, ומותר להבחין ביניהם לאור הנר.**
 109 ברייתא בענין פליית בגדים ודבר נוסף האסורים באופן מטיים גם
 110 בחול משום כבוד הבריות: **תני רבנן, אין פולין כינים מן הבגדים**
 111 **בימות החול ב'רשות הרבים, מפני הפכים, של העוברים שם, שלא**
 112 **ימאסו משום כך. ביצא בו אמר (רב) [רבין] יהודה, ואמרי לה –**
 113 **ויש אומרים שאמר זאת רבי נחמיה, אין עושין אפיקטיוזין – דבר**
 114 **המביא להקאה ב'רשות הרבים, מפני הפכוד.**

1 **שלא ילקה ויחוק הבותל ממי הגשמים, דהיינו להצילו מלכלוך**
 2 **המים, אינו בכלל יצוי יותן' – אין זה נחשב שרצה במי הגשמים**
 3 **שיחשב בכלל הפסוק 'וכי יותן שניתן לרצונו, ואם נפלו אחר כך על**
 4 **פירות אינם מכשירים אותם לקבל טומאה. ומבואר שאם רוצה בדבר**
 5 **רק כדי להציל מן הכלוך אינו נחשב לרצון, ואף כאן הוצאת הכיס**
 6 **כדי להציל את בגדיו מלכלוך הויבה, אין לזה חשיבות וממילא אין**
 7 **זו דרך הוצאה אצלו, ופטור.**
 8 מקשה הגמרא: **מי דמי – וכי הנדונים בשני העניינים דומים זה לזה,**
 9 **הרי התם – שם בנפוח קערה על הכותל כדי שלא יזוק, לא קא בעי**
 10 **להו להני משקין כלל – אינו רוצה במשקים אלו כלל, ואף אם נאמר**
 11 **שכפיית הקערה חשובה לו להציל מלכלוך מחשיב את הדבר, מכל**
 12 **מקום כדי שהמים יוכלו להכשיר אנו צריכים שתהיה לו חשיבות**
 13 **במים, ואילו כפיית הקערה מגלה שאינו רוצה בהם, אבל הלא – כאן**
 14 **בהוצאת כיס הזב בשבת, אם כשרוצה להציל מלכלוך מחשיב את**
 15 **הדבר, הרי לענין מלאכת שבת אנו מקפידים על חשיבות ההוצאה,**
 16 **והזבים קא בעי להו להאי בים לקבולי ביה ויבה – צריכים כיס זה**
 17 **כדי לקבל בו את הויבה ולהציל בגדיהם מן הכלוך, וממילא הוצאת**
 18 **הכיס חשובה להם ויתחייבו עליה. מסיימת הגמרא את הקושיא: ואם**
 19 **רצונך לדמות את ענין יציאת הזב בכיסו להכשר פירות זורעים, הלא**
 20 **לא דמיא – אין לדמותו אלא לסיפא – למשנה ששנינו לאחר מכן**
 21 **(מכשירין פ"ד מ"ח), עריבה וקערה [שנתנה] כדי שיגרד דלף – מי גשמים**
 22 **הדולפים לבית לתובה, מים הניתוין ממנה למרחוק והנצפין –**
 23 **הצפים על גבה כשהיא מלאה ונשפכים לחוץ, אינו בכלל יצוי יותן,**
 24 **המים שנתובה, משמע מדברי המשנה שהרי זה ב'כי יותן,**
 25 **ומבואר, שאף באופן שנתן את הקערה כדי להציל מלכלוך מי**
 26 **הגשמים, אם לא הפכה אלא הניחה לקבל את המים, אף שאינו רוצה**
 27 **את המשקים כלל, מכל מקום גילה דעתו שחשובים אצלו. וכן כאן,**
 28 **אף שאינו רוצה את הויבה, כיון שרוצה את הכיס לקבל בו את**
 29 **הויבה, הרי החשיב הוצאה זו, וראוי שיתחייב. ולפי זה נדחה יישוב**
 30 **סתירת הברייתא אם זב היוצא בכיסו חייב או פטור, שחילקו בין זב**
 31 **בעל שתי ראיות לזב בעל שלש ראיות, שהרי אף הוא צריך את הכיס**
 32 **לשמור על בגדיו, ונחשב דרך הוצאה, ואם כן שוב קשה סתירת**
 33 **הברייתא.**
 34 הגמרא מיישבת את סתירת הברייתא באופן אחר: **אלא, אפי' ורבא**
 35 **דאמרי תרווייהו – שאמרו שניהם, לא קשיא סתירת הברייתא, הלא**
 36 **– הברייתא שחשיבה, שיטת רבי יהודה היא, הסובר שאף מלאכה**
 37 **שאינה צריכה לגופה, שברצונו לא היתה נעשית ואינו צריך לעיקר**
 38 **המלאכה, וכגון כאן, שרצונו שלא היתה כלל זיבה ולא היה צריך**
 39 **לצאת עם כיס, מכל מקום חייב עליה, והלא – והברייתא שפטרה,**
 40 **שיטת רבי שמעון היא, הפותר במלאכה שאינה צריכה לגופה, ולכן**
 41 **זב היוצא עם כיס, שזו מלאכה שאינה צריכה לגופה, פטור.**
 42 ברייתא בענין הוצאה בערב שבת סמוך לחשיכה שנידונה במשנה:
 43 **תני רבי – שנה התנא בבית מדרשו של רבי ישמעאל ברייתא, יוצא**
 44 **אדם מעוטר בתפילין בערב שבת עם השכיבה – סמוך לחשיכה, ואין**
 45 **חוששים שמא יצא בהם לאחר שיחשך. מבארת הגמרא: מאי מעמא**
 46 **– מה הטעם שאין חוששים לכך, בין דאמר רבה בר רב הונא, חייב**
 47 **אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה כדי שלא יסיח דעתו מהם,**
 48 **ולמדים זאת בקל וחומר מצייני, מה הציץ המונח על מצחו של כוון**
 49 **גדול, שאין בו אלא אוקרה ו-שם ה' אחת שהיא 'קדש לה' (שמות**
 50 **כח לו), אמרה תורה (שם כח לו), והיה על מצחו תמיד, והרי כבר**
 51 **נאמר בתחילת אותו פסוק מקום נתינת הציץ והיה על מצח אהרן,**
 52 **ולכן דורשים מילתו הפסוק שלא יסיח הכוון הגדול את דעתו מ'מנו,**
 53 **ואם כן תפילין שיש בהן – בפרשיות שבתוכן אוקרות – (שמות ה')**
 54 **הרבה, על אחת כמה וכמה שהמניחים אסור להסיח דעתו מהם,**
 55 **והלקיח – כיון שצריך למשמש בהם כל שעה, ואף עתה בערב שבת**
 56 **מבעוד יום ממשמש בהן מידבר דביר להו – וזכר הוא שמונחים הם**
 57 **עליו, ויפשטם קודם כניסת השבת.**

1 הגמרא חוזרת לענין פליית בגדים בשבת, ומביאה ברייתא בזה: תָּנוּ
 2 רַבֵּנּוּ, הַמְּפֹלָה אֶת פְּלִיּוֹ – הַמְּסִיר אֶת הַכִּינִים מִבְּגָדָיו בַּשַּׁבָּת, מִזְּלִל
 3 – לֹחוּץ בֵּין אֲצַבְעוֹתָיו אֶת הַכִּינִים לְהַתִּישׁ כּוּחַן שֶׁלֹּא יִחְזְרוּ אֵלָיו,
 4 וְזֹרֵק אוֹתוֹ, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִמְלֹל בְּדוּחַק עַד שִׁיְהָרוֹג, שֶׁאֲסוּר לְהַרוֹג
 5 כִּינִים בַּשַּׁבָּת. אָפֵא שְׂאוּל אוֹמֵר, נוֹמַל אֶת הַכִּינִים מִבְּגָדוֹ וְזֹרֵק אוֹתוֹ,
 6 וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִמְלֹל, שֶׁאִם יִמְלֹל יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמַא יִהְרֹג, וְאֲסוּר
 7 מִדְּאוּרֵייתָא לְהַרוֹג כִּינִים בַּשַּׁבָּת.
 8 פֶּסֶק הַהֲלָכָה בִּזְהָ: אָמַר רַב הוֹנָא, הַהֲלָכָה הִיא כְּתַנָּא קַמָּא שְׂמוּלָל
 9 אֶת הַכִּינִים וְזֹרֵק אוֹתוֹ, וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ שְׁעוֹשָׂה כֵן, שֶׁמְחַלֵּשׁ אֶת הַכִּינִים
 10 וְאִינוּ הוֹרְגֵם, כִּיּוֹן שֶׁהֲרִיגְתֵם מֵאוֹסָה, וְאִפִּילוּ בְּחֹל יַעֲשֶׂה כֵן.
 11 הַגְּמָרָא מְבִיאָה הַנְּהֻגוֹת הָאֲמוּרָאִים בְּבִיעוֹר הַכִּינִים: רַבָּה מְקַטְעֵ לְהוּ
 12 – הִיָּה הוֹרְגֵם בַּשַּׁבָּת, וְכֵן רַב שִׁשְׁתָּה הִיָּה מְקַטְעֵ לְהוּ. רַבָּא שְׂדֵי לְהוּ
 13 לְקַנָּא דְמֵיָא – הִיָּה זֹרֵקֵם לְסַפֵּל מֵיָם. אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן לְבִנְתֵיהּ
 14 [–לְבַנּוֹתָיו] בַּשַּׁבָּת, קְטוּלִין – הֲרֹגוּ אֶת הַכִּינִים, וְאַשְׁמְעִינוּ לִי קְלָא
 15 דְּסַנְוֹתֵי – וְהַשְׁמִיעוּ לִי אֶת קוֹל שׁוֹנְאֵי כְּשֶׁהֵם נִהְרָגִים.
 16 בְּרֵייתָא שְׁנַחֲלְקוּ תַנָּאִים הָאֵם מוֹתֵר לְהַרוֹג כִּינִים בַּשַּׁבָּת: תַּנְיָא, רַבִּי
 17 שְׂמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אֵין הוֹרְגִין אֶת הַמְּאֻבֹּלֵת [–הַכִּינָה]
 18 בְּשַׁבָּת, דְּבְרֵי בֵית שְׂמַאי, וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין לְהוֹרְגָהּ. הַבְּרֵייתָא

19 מוֹסִיפָה שְׁנַחֲלְקוּ בְּדִין נוֹסֵף בַּהֲלָכוֹת שַׁבָּת: וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן
 20 אֶלְעָזָר אוֹמֵר מְשׁוּם רַבֵּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, שְׁנַחֲלְקוּ בֵית שְׂמַאי
 21 וּבֵית הַלֵּל בְּדִין נוֹסֵף, אֵין מְשַׁדְּכִין אֶת הַתֵּינוּקוֹת – אֵין מְזוּוּגִים נְעָרִים
 22 לְנַעֲרוֹת בַּשַּׁבָּת כְּדִי לְאַרְסֵם אוֹתָם לְהוֹן, וְכֵן לֹא מוֹסְרִים אֶת הַתֵּינוּקָה
 23 לְמַלְמֵד לְלַמְּדוֹ סֵפֶר, וְלֹא לְלַמְּדוֹ אוֹמְנוֹת, מְשׁוּם שְׁנַאמֵר (ישעיה נח
 24 א) 'אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רְגְלֶךָ וּגו', מִמְּצוּא חֲפָצָךָ וְדַבַּר דְּבָר, כְּלוֹמֵר
 25 שֶׁאֲסוּר לְאָדָם לַעֲשׂוֹת חֲפָצָיו בַּשַּׁבָּת, וְאֵין מְנַחֲמִין אֲבָלִים בַּשַּׁבָּת,
 26 וְאֵין מְבַקְרִין חוּלִין בְּשַׁבָּת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִצְטַעַר בְּצַעֲרָם, דְּבְרֵי בֵית
 27 שְׂמַאי. וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין אֶת כָּל אֱלוֹ, מְשׁוּם שְׁסוּבְרִים שֶׁרַק 'חֲפָצֶיךָ'
 28 דְּהֵינּוּ חֲפָצֵי הָאָדָם עֲצָמוֹ אֲסוּרִים, אֶךְ דְּבָרִים אֱלוֹ חֲפָצֵי שְׁמַיִם הֵם,
 29 כְּלוֹמֵר שְׁמִצּוּהָ לַעֲשׂוֹתָם, וְלִכֵּן מוֹתֵרִים (להלן קנ.).
 30 אֲגַב שֶׁהוּבָא בְּבְרֵייתָא דִּין בִּיקוּר חוּלִים בַּשַּׁבָּת, הַגְּמָרָא מְבִיאָה
 31 בְּרֵייתָא כִּיִּצַד נוֹהֲגִים בְּבִיקוּר חוּלִים בַּשַּׁבָּת: תָּנוּ רַבֵּנּוּ, הַנִּבְנָם בַּשַּׁבָּת
 32 לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה, צָרִיךְ לְהַרְחִיב דַּעְתוֹ בְּתַנְחוּמִים שֶׁלֹּא יִצְטַעַר
 33 בַּשַּׁבָּת, וְלִכֵּן אוֹמֵר לוֹ, שַׁבָּת הִיא שֵׁשׁ לְהַמְנַע בַּהּ מִלְּזַעֲזֹק עַל הַחוּלָה,
 34 וְרַפּוּאָה קְרוּבָה לְבָא. וְרַבִּי מְאִיר אוֹמֵר, יֹאמֵר לְחוּלָה, יְכוּלָה הִיא
 35 הַשַּׁבָּת שְׁתַּרְחֵם עֲלֶיךָ שְׁתַּרְפָּא, אִם תְּכַבְּדָהּ וְתַמְנַע מִלְּהַצְטַעַר בַּהּ.

ברבייתא, לא יקרא אהד ולא יקראו שנים לאור הנר. מתרצת
הגמרא: אמר רבי אלעזר, לא קשיא, פאן – במשנתנו, שמשמע
שנים יחד מותרים לקרוא לאור הנר, מדובר כשהם קוראים בענין
אהד, שמתוך כך כל אחד שם לב למה שעושה חבירו, ואם יבוא
להטות, יזכירו ששבת היום ואסור, ופאן – בבריייתא. שאסרה אף
לשנים יחד לקרוא, מדובר כשהם קוראים בשני ענינים, דהיינו בשתי
פרשיות, שכיון שכל אחד מעיין לעצמו בפרשה שקורא בה, אינו
מבחין במעשה חבירו, ואם יבוא להטות לא ישים לבו לכך להזכירו
שאסור.
הגמרא מגבילה הלכה זו: אמר רב הונא, ובמדרה – ואם היו
קוראים לאור מדורת אש גדולה, אפילו אם הם עשרה בני אדם,
אסור, כיון שיושבים רחוק זה מזה, וגם קצות העצים דולקים סמוך
להם, אין אחד רואה כשחבירו בא לחתות ולהבעיר את האש.
הגמרא מבארת דין קריאה לאור הנר בשבת באדם חשוב: אמר רבא,
אם אדם חשוב הוא, מותר לו לקרוא לאור הנר בשבת, שמפני
חשיבותו אינו רגיל גם בימות החול להטות נר לצורך עיונו, וממילא
אין חשש שמא יטה את הנר בשבת.
הגמרא מקשה על רבא מבריייתא: מיתבי – הקשו בני הישיבה, שנינו
בבריייתא, לא יקרא לאור הנר, מחשש שמא יטה. אמר רבי
ישמעאל בן אלישע, אני אקרא לאור הנר ולא אהד, ופעם אחת
קרא לאור הנר בשבת ובקש – ורצה בטעות להפנות, וכשנוכר ונוכח
בטעות אמר, כמה גדולים דברי חכמים, שהיו אומרים לא יקרא
לאור הנר. רבי נתן אומר, המעשה ברבי ישמעאל בן אלישע היה,
שלא רק שרצה להטות, אלא קרא ואף הטה את הנר, וכשנוכח
שעבר על איסור בשוגג כתב על פנקסו, אני ישמעאל בן אלישע
קריתי והטיתי נר בשבת, ולבשיבנה בית המקדש בימי אביא
הפאת שמונה, כדן מחלל שבת בשוגג (ויקרא ד כו-כז). ומבואר שאף
שהיה אדם חשוב, היה אסור לו לקרוא מחשש שמא יטה. מתרצת
הגמרא: אמר רבי אבא, שאני – שונה רבי ישמעאל בן אלישע
משאר אנשים חשובים, הואיל ומשיר לעצמו דבר דברי תורה
בהדיא, ולא חשש על כבודו כשהוצרך לעשות עבר עבור לימוד
התורה, ולכן היה חשש שאם יחלש אור הנר, יתקנו בעצמו.
הגמרא מביאה שתי ברייתות הסותרות זו את זו בענין בדיקת השמש
לאור הנר בשבת: תני רבא – שנינו בבריייתא אחת, שמש המשמש
בסעודה, פודק פוסות וקערות לאור הנר לראות אם נקיים הם.
ותניא אידך – בבריייתא אחרת, שהשמש לא יבדוק כוסות וקערות
לאור הנר. מתרצת הגמרא: לא קשיא סתירת הבריייתות, פאן –
בריייתא שאסרה לשמש לבדוק כוסות וקערות לאור הנר, מדובר
בשמש קבוע, שאימת רבו מוטלת עליו, שמא יגער בו או יסלקנו
מעבודתו אם ימצא בכוס או בקערה דבר לכלוך, ולכן מדקדק לבדוק
בעיניו, ויש חשש שמא יטה, ופאן – בבריייתא שהתירה לשמש לבדוק,
מדובר בשמש שאינו קבוע, שאין אימת רבו מוטלת עליו כל כך,
ולכן אינו מדקדק לעיניו היטב בבדיקתו, ואין חשש שיבוא להטות.
הגמרא מתרצת תירוץ נוסף: ואי בעית אימא – ואם תרצה תוכל
ליישב זאת כך, הא והא – בשתי הבריייתות מדובר בשמש קבוע,
ולא קשיא סתירת הבריייתות, הא – בבריייתא שאסרה לשמש לבדוק,
מדובר בדמשחא – בנר של שמן, שכיון שרבו מקפיד עליו יש חשש
שמא יטה, והא – ובבריייתא שהתירה, מדובר בדנפמא – בנר של נפט
שריחו רע, שכיון שמסריחו יותר כשמשטה אותה, לא יבוא להטותו.
הגמרא מסתפקת לפי תירוץ זה: איבעיא להו – נסתפקו בני הישיבה,
שמש שאינו קבוע, שאין אימת רבו עליו, בדמשחא או בחול אינו
שאינו מסריחו, מהו – מה דינו, האם כיון שאינו קבוע אף בחול אינו
רגיל להטות, ומותר לו לבדוק בשבת, או שמא בנר של שמן כיון
שאינו מאוס רגיל להטותו בחול, ואסור לו לבדוק בשבת שמא יטה.
הגמרא מבארת את ההלכה באופן זה: אמר רב, ההלכה היא שמותר
לשמש שאינו קבוע לבדוק לאור נר של שמן, ואין מורין בן לרבים,
כדי שלא יזלזלו באיסורי שבת. ורב ירמיה בר אבא אמר, ההלכה

רבי יהודה אומר, יאמר לחולה, המקום ירחם עליך ועל חולי
ישראל. רבי יוסי אומר, יאמר לחולה, המקום ירחם עליך בתוך
שאר חולי ישראל, שמתוך שכוללו עם החולים האחרים, תפילתו על
חולה זה נשמעת בזכות הרבים.
ונספרת הבריייתא: שבנא איש ירושלים – אדם גדול היה בירושלים
ושמו 'שבנא', בבנייתו לבקר את החולה בשבת היה אומר שלום,
ובציאתו היה אומר, שבת היא מלועיק ורפואה קרובה לבא,
ורחמי של הקב"ה מרובין, ושבתו – ונחו ביום שבתכם בשלום,
שלא יהיו צרה ויגון ביום מנוחתכם.
הגמרא מביאה מאמר כשיטת אחד מן התנאים שבריייתא: פמאן
אזלא הא – כשיטת מי הולך מה דאמר רבי חנינא, מי שיש לו חולה
בתוך ביתו, צריך שיצטרפו – שיערב שמו של החולה בתפילה
לרפואתו בתוך שאר חולי ישראל. פמאן – כשיטת מי, פרבי יוסי
שאמר צריך להתפלל על החולה 'המקום ירחם עליך בתוך חולי
ישראל'.
הגמרא מביאה מאמר נוסף של רבי חנינא בענין ניהום אבלים וביקור
חולים בשבת: ואמר רבי חנינא, בקושי התירו חכמים לנהם אבלים
ולבקר חולים בשבת, כיון שעלול המנחם או המבקר להצטער
בשבת.
הגמרא מביאה הנהגה בענין ביקור חולים: אמר רבא בר בר חנה,
כי הוה אזלינן בתריה – כשהיינו הולכים אחרי דרבי אלעזר לישולי
בתפיקה – לשאול בשלום חולה בימות החול, וזמנין – פעמים שאמר
בלשון הקודש, המקום יפקדך לשלום, וזמנין אמר (ליה) –
ופעמים שאמר בארמית, רחמנא ידבריןך לשלום – המקום יזכור
אותך לשלום.
מקשה הגמרא: היכי עביר הכי – כיצד עשה כך לברכו בארמית,
והאמר רב יהודה, לעולם אל ישאל – יבקש אדם צרכיו מלפני
המקום בלשון ארמי. ואמר רבי יוחנן, כל השואל צרכיו בלשון
ארמי, אין מלאכי השרת נוקקין לו להכניס תפילתו למחיצת
הקב"ה, משום שאין מלאכי השרת מברין – מבינים בלשון ארמי.
מתרצת הגמרא: שאני – שונה הדבר אצל החולה, כיון דשכינה עמו,
ואין המתפלל צריך שידוקק לו מלאכי השרת להכניס תפילתו
למחיצת הקב"ה. וכפי דאמר רב עזר אר רב, מנין ששכינה סועד
– סומך את החולה שכוחו חלש, שנאמר (תהלים מא ד) 'ה' יסעדנו על
ערש דין', כלומר, הנופל למשכב, ה' יסעדנו בהיותו במיטת חליו.
הגמרא מביאה ברייתא לראיה לדברי רב: תניא נמי הכי – שנינו כך
גם בבריייתא. הנכנס לבקר את החולה, לא ישב לא על גבי מטה
ולא על גבי כסא, אלא מתעטף בטליתו מאימת השכינה. כאדם
היושב באימה ואינו פונה לצדדים, וישב לפניו בכניעה ובריאת
שמים, מפני ששכינה נמצאת למעלה מראשותיו – מראשו של
החולה, שנאמר 'ה' יסעדנו על ערש דין'.
הגמרא מביאה דרשה נוספת מוספק זה: ואמר רבא אמר רבין, מנין
שהקדוש ברוך הוא זן ומפנס את החולה שאינו יכול לאכול בחליו,
שנאמר 'ה' יסעדנו על ערש דין', ויסעדנו היינו מלשון מזון
וסעודה.
שנינו במשנה: ולא יקרא לאור הנר.
הגמרא מביאה חידוש בהלכה זו: אמר רבא, הלכה זו נאמרה לא רק
כשהנר נמוך ומצוי שיבוא להטותו, אלא אפילו אם הנר מונח גבוה
ממנו שתי קומות גובה אדם, ואפילו אם הנר מונח ממנו כמדת
שתי מרדעות – מטות שמנהיגים בהם את הבקר, ואפילו אם הנר
מונח בגובה עשרה בתים זו על גב זו, שאין חשש שיבוא להטות,
מכל מקום לא יקרא לאורו, שלא חילקו חכמים בגזירתם.
הגמרא מדייקת הלכה זוהי שנאמר במשנה ולא יקרא: בלשון חידו:
מלשון המשנה משמע, חד הוא דלא ליקר – שדוקא לאדם אחד
כשהוא לבדו אסור לקרוא לאור הנר בשבת, מחשש שמא יטה, הא
תרי שפיר דמי – אך לשנים יחד מותר לקרוא לאור הנר בשבת,
שאם יבוא אחד מהם להטות יזכירו חבירו. מקשה הגמרא: והתניא

המשך ביאור למס' שבת ליום שני עמ' ב

1 היא שמותר לבדוק, ואף מוֹרִין בֵּין לרבים.
2 הגמרא מביאה מעשה בענין זה: רב ירמיה בר אבא איקלע לבי –
3 הזדמן לביתו של רב אפי, קם שפיעיה – קם שמשו של רב ירמיה בר
4 אבא, שבבית רב אסי הוא שמש שאינו קבוע, וקא פדיק לנהורא
5 דשרגא – ובדק את נקיון הכלים לאור נר של שמן. אמרה ליה
6 דביתיהו – אמרה אשתו של רב אסי לרב אסי, ומר לא עביד הכי –
7 והרי אתה סובר שאסור לשמש לבדוק לאור הנר, אף שאינו קבוע.
8 אמר לה רב אסי, שבקיה – הניחי לו, פרייה סבירא ליה – הוא סובר
9 כרבו רב ירמיה בר אבא, שמתיר לשמש שאינו קבוע לבדוק אף לאור
10 נר של שמן, ואף מתיר להורות כן.
11 שנינו במשנה: פאמת אמרו, החזן כו' רואה היכן התינוקות קוראין,
12 אבל הוא לא יקרא.
13 הגמרא מקשה סתירה בדברי המשנה: כיצד אמרה המשנה שהחזן

14 לא יקרא עם התינוקות, והאמרת רישא – והרי המשנה אמרה
15 בתחילת דבריה, החזן רואה היכן התינוקות קוראים, ומאי לאו –
16 האם אין הכוונה שמותר לו אף לקרות עמהם, שכיון שהתינוקות
17 קוראים לאור הנר אין דינו שונה מהם.
18 מתרצת הגמרא: לא, אין הכוונה להתירו לקרוא עמהם, אלא רק
19 לסדר ראשי פרשיותיו – לראות לאור הנר את ראשי הפרשיות
20 שהתינוקות קוראים, ומרגיל עצמו בפיו לקרותם, שמתוך שראש
21 הפרשה שגור בפיו, יזכר בכולה למחר בקריאת התורה, ויוכל לסייע
22 בלחש לעולים לתורה לקראה בנקודותיה וטעמיה בלא לטעות. וכן
23 אמר רבה בר שמואל, אף שאסור לחזן לקרוא כל הפרשה, אבל
24 מסדר הוא ראשי פרשיותיו.
25 מקשה הגמרא: וכולה פרשה לא – וכי לקרוא את כל הפרשה לאור
26 הנר לא הותר,